

OMVÄRLDSSPANING

September 2016

BARN- OCH UNGDOMSFÖRVALTNINGEN

INNEHÅLL	sid
RIKSDAG OCH REGERING	3
Anna Ekström efterträder Aida Hadzialic (S) på posten som socialdemokratisk gymnasie- och kunskapslyftsminister Satsningar inom utbildningsområdet – budget 2017 Gustav Fridolin tog emot betänkandet om en läsa-skriva-räkna-garanti	
MYNDIGHETER	4
Granskning av Karlstads skolor hösten 2017 Vad kostar skolan 2015 Barn och elever på sjukhus har rätt till utbildning Beslut om könsuppdelad undervisning i idrott och hälsa Större andel elever tar gymnasieexamen Välkommen till ett webinarium om förskolans pedagogiska uppdrag Kolla din förskola! Fördjupad studie från PISA 2012: Utmanande matematikundervisning ger bättre resultat	
FORSKNING	7
Bara 10-15 minuter fysisk aktivitet på idrottslektionerna Kreativa matematikuppgifter bidrar till djupare lärande Gruppen avgör om lektionen går i mål	
BARN-ELEVHÄLSA	10
Elevhälsoportalen stödjer förskolans hälsofrämjande arbete 13 nya lektionsupplägg för en kemikaliesmart skola Barnhälsovården i Värmlands informationstidning till personal Elever i behov av anpassningar vinnare vid samverkan Stöd för elever med ADHD- och Asperger-diagnos Hälsocoach i skolan?	
ÖVRIG	13
Undervisning i förskolan? The Learning Teacher Newsletter Kryddgårdsskolan i Malmö har lyckats Brist på speciallärare Dyster OECD-rapport om svenska lärarkårens villkor Vitesföreläggande till vårdnadshavare	

RIKSDAG OCH REGERING

Anna Ekström efterträder Aida Hadzialic (S) på posten som socialdemokratisk gymnasie- och kunskapslyftsminister.

– Tack för det mycket stora förtroendet som jag tar emot med en stor portion ödmjukhet, säger Anna Ekström under en presskonferens strax efter utnämmandet, och tillägger att hon ser fram emot att göra återinträde i politiken.

Satsningar inom utbildningsområdet – budget 2017

Regeringen har sedan dag ett arbetat för att vända utvecklingen i skolan genom fler anställda så att elever får stöd i tid, höjda lärarlöner och stöd till de skolor och elever som har det svårast. I budgetpropositionen för 2017 fortsätter investeringarna i skolan. Regeringen tillför tio välfärdsmiljarder till Sveriges kommuner och landsting för ökad kvalitet och fler anställda i skolan och andra välfärdssektorer. Regeringen investerar i fler platser på lärarutbildningarna, stöd till förskolor och skolor som har svåra förutsättningar och ett stärkt kunskapslyft. Sammantaget har regeringen, inklusive årets budget, gjort skolsatsningar på över 10 miljarder för 2017, detta utöver välfärdsmiljarderna. För 2017 utökas dessutom satsningarna på vuxenutbildningen genom att 519 miljoner tillförs yrkesvux och lärlingsvux samt satsningen på rätt till komvux som innebär att 530 miljoner tillförs kommunerna via det generella statsbidraget. Nedan presenteras några av de satsningar på utbildning som regeringen avser att göra utifrån budgetpropositionen för 2017.

<http://www.regeringen.se/artiklar/2016/09/satsningar-inom-utbildningsområdet/>

Gustav Fridolin tog emot betänkandet om en läsa-skriva-räkna-garanti

På Grönkullaskolan i Sundbyberg tog utbildningsminister Gustav Fridolin i dag emot betänkandet På goda grunder – en åtgärds garanti för läsning, skrivning och matematik från Utredningen om en läsa-skriva-räkna-garanti. Syftet med utredningen har varit att utarbeta ett förslag till system som ser till att alla elever får det stöd eller särskilda stöd de behöver för att få förutsättningar att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i svenska eller svenska som andra språk och matematik i årskurs 3 i grundskolan och sameskolan samt i årskurs 4 i specialskolan.

- Elever som behöver extra stöd ska få det i tid. De insatser vi vet kan göra skillnad för läsningen, skrivningen och räkningen ska sättas in under de första åren, så att inte små hinder för eleven hinner växa till stora problem. Men i dag ger vi faktiskt mest dokumenterat särskilt stöd först i nionde klass och för många elever blir det för sent. Det är för att vända detta som regeringen investerar i tidiga insatser. Bland annat mer tid för lärarna i de tidiga åren, fler speciallärare och specialpedagoger och regeringen har låtit en utredare ta fram ett förslag till en läsa-skriva-räkna-garanti, säger utbildningsminister Gustav Fridolin. Utredare har varit Ulf Fredriksson, docent i pedagogik vid Stockholms universitet, som bland annat har varit ansvarig för läsförståelse delen i svenska PISA-undersökningen. Utredningens förslag ska nu beredas och kommer skickas på remiss

till myndigheter, organisationer och andra remissinstanser.

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2016/09/sou-201659/>

MYNDIGHETER

Granskning av Karlstads skolor hösten 2017

Under åren 2015-2017 kommer Skolinspektionen att inspektera alla landets kommuner, utbildningsföretag och andra fristående huvudmän. Tillsynen görs i form av en regelbunden tillsyn. Här kan du se vilket år vi räknar med att besöka din verksamhet. Observera att planeringen kan komma att ändras och att alla årtal är preliminära.

Vad kostar skolan 2015

Nu finns officiell statistik om kostnader för kalenderåret 2015. Statistiken ger en fullständig bild av kostnader för förskola, fritidshem, annan pedagogisk verksamhet, skola och vuxenutbildning. I statistiken hittar du kostnader för undervisning, lokaler, lärverktyg, skolmåltider, elevhälsa, skolskjutsar, reseersättning och inackordering, kostnad per elev/inskrivet barn, övriga kostnader samt köp/försäljning av skolplatser från/till annan anordnare och intäkter från elevavgifter.

Förskola, fritidshem, annan pedagogisk verksamhet, skola och vuxenutbildning kostade totalt 241,8 miljarder kronor. Grundskolan kostade mest, 97 miljarder kronor, följt av förskolan som kostade 68 miljarder kronor. Gymnasieskolan kostade drygt 37 miljarder kronor. Statistiken om kostnader finns dels på riksnivå i tabeller under respektive verksamhets- och skolform, dels på riks- och kommunnivå i databasen SIRIS. Skolverket [Läs mer](#)

Barn och elever på sjukhus har rätt till utbildning

Alla barn och elever som vårdas på sjukhus i Sverige har rätt till utbildning. Nu har vi på Skolverket tydliggjort vem som ansvarar för vad. Detta för att förtydliga vad som gäller.

– Det är viktigt att alla barn och elever som vistas på sjukhus får tillgång till den undervisning som de har rätt till. Vi har nu därför tydliggjort vilka regler som gäller genom våra nya allmänna råd, säger Magdalena Karlsson, undervisningsråd på Skolverket.

Ska motsvara utbildning som barnet eller eleven missar

Bestämmelserna i skollagen om utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus har förändrats. Vi vill nu tydliggöra bestämmelserna. Det gäller bland annat frågan om vad det innebär att utbildningen så långt det är möjligt ska motsvara den utbildning barnet eller eleven annars går miste om.

Kommunikation en framgångsfaktor

Eftersom barnen och eleverna oftast ska tillbaka till sin ordinarie förskola eller skola är kommunikationen viktig. Elevens hemkommun ska ha kännedom om vilka elever som får sjukhusundervisning. Detta eftersom ansvaret för att anordna undervisning för en elev som ges vård på ett sjukhus går över från huvudmannen för elevens ordinarie skola, till den kommun där sjukhuset är belägen. Rektorn vid elevens ordinarie skola, liksom huvudmannen för den ordinarie skolan, fortsätter dock att ansvara för elevens skolgång. De måste därför försäkra sig om att eleven får den utbildning som eleven behöver under den tid hon eller han vårdas på sjukhus.

Fakta om sjukhusundervisning

Ungefär 8000 elever som går i grundskola eller gymnasieskola undervisas varje år på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus. Elevernas förmågor och förutsättningar för att kunna få en

kontinuitet i utbildningen på sjukhus varierar. Det beror till stor del på elevens hälsotillstånd. Men det beror också på i vilken utsträckning sjukhuset har möjlighet att arbeta flexibelt och föra dialog med vården och elevens ordinarie skola [Allmänna råd med kommentarer om utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus](#)

Beslut om könsuppdelad undervisning i idrott och hälsa

Skolinspektionen har utrett en anmälan om könsuppdelad undervisning i ämnet idrott och hälsa vid en grundskola i Stockholm. Frågan om en sådan uppdelning är förenlig med skolförfattningarna måste bedömas i varje enskilt ärende. I detta fall bedömer Skolinspektionen att skolan inte bryter mot skolförfattningarna. Här finns frågor och svar om beslutet.

Det finns ingen uttrycklig reglering i skolförfattningarna om hur gruppindelning av undervisning kan göras.

Det är skolans rektor som ansvarar för att skolans organisation och verksamhet lever upp till de olika krav som ställs i författningarna. Hur verksamheten ska utformas kan variera beroende på lokala behov och förutsättningar. Skolan ska ta hänsyn till barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns utrymme för anpassningar av undervisningen och organisationen av utbildningen till behoven hos olika barn och elever, så länge de tillförsäkras lika tillgång till likvärdig utbildning. I det aktuella beslutet har Skolinspektionen utrett om skolan har brutit mot skolförfattningarna. Utredningen visar att eleverna får en likvärdig utbildning i ämnet idrott och hälsa. Utredningen visar också att skolan har ett aktivt värdegrundsarbete och arbetar för att motverka traditionella könsmonster. Därför har Skolinspektionen i detta fall bedömt att skolans uppdelning av flickor och pojkar i ett av ämnena, idrott och hälsa, är förenlig med de krav som finns i skolförfattningarna. Skolinspektionen har därför inte riktat kritik mot skolan med anledning av den anmälan som gjorts.

Frågor och svar

Hur kan ni tillåta könsuppdelad undervisning i detta beslut?

Det finns ingen uttrycklig reglering om könsuppdelad undervisning i skolförfattningarna. Frågan om könsuppdelad undervisning är ok måste bedömas i varje enskilt ärende. Utredningen i detta ärende visar att skolan inte bryter mot skolförfattningarna rörande värdegrundsarbete och arbetet för att motverka traditionella könsmonster.

Är det alltid ok med könsuppdelad undervisning?

Frågan om könsuppdelad undervisning är förenlig med skolförfattningarna måste bedömas i varje enskilt ärende. Det går inte att dra några generella slutsatser utifrån det aktuella beslutet.

Kan man överklaga ert beslut?

Nej.

Vilka signaler sänder ert beslut till flickor och pojkar?

Detta är en bedömning i ett enskilt ärende. Det går inte att dra några generella slutsatser utifrån beslutet.

Varför står ni fast vid ert beslut när flera tycker det är fel?

Skolinspektionens uppdrag är att utreda anmälningar utifrån skolförfattningarnas krav. Hur skolförfattningarna utformas är en fråga för regering och riksdag.

Gustav Fridolin kritisk (Publicerat söndag 28 augusti Sveriges radio)

Gustav Fridolin ifrågasätter skolinspektionens beslut att godkänna könsuppdelning på idrottslektioner i en Stockholmskola med muslimsk profil.

– Alla skolor i Sverige har ansvar för att jobba med jämställdhet, säger utbildningsministern.

Skolinspektionen motiverade sitt beslut med att godkänna könsuppdelade idrottslektioner i den muslimska friskolan med att undervisningen varit likvärdig och att skälet för att ha könsuppdelning var att eleverna skulle gå på lektionerna och inte utebli.

Idrottslärarna i den muslimska skolan berättar för lärarförbundets tidning att flickorna är mer motiverade och tryggare i sin grupp och att de skulle vilja jobba på samma sätt om det arbetet i en skola utan muslimsk bakgrund.

Skolan anmälde av en person som menade att könsuppdelning på lektioner riskerade att motverka jämställdheten.

Men idrottslärarna tror inte att könsuppdelningen leder till fördomar mellan grupperna.

Ett argument som utbildningsministern inte köper.

– Har man problem med tryggheten mellan killar och tjejer så måste man jobba med det. Men man kan inte ge vika för det och säga att då behöver inte killar och tjejer mötas på lektionerna, säger han.

Fridolin menar att läroplanen är tydlig – och gäller alla skolor.

– Skolan har ett uppdrag att bryta förlegade könsnormer. Och det måste ju gälla alla skolor.

Även de fyra Allianspartierna kritiserar Skolinspektionens beslut.

Större andel elever tar gymnasieexamen

Andelen elever som tar gymnasieexamen ökar. En förklaring kan vara bättre matematikresultat. Samtidigt riskerar en stor grupp elever att hamna utanför arbetsmarknaden efter ofärdiga studier. I rapporten Öppna jämförelser – Gymnasieskola 2016 jämför SKL resultat mellan kommuner. Årets tema är nyanlända elever. Andelen elever som fullföljer gymnasiet ökar. Ökningen kan ha flera orsaker, bland annat har fler elever det senaste året blivit godkända i kursen Matematik 1, säger **Per-Arne Andersson**, avdelningschef på SKL.

Ett centralt mått i rapporten är andelen elever som uppnådde examen inom fyra år läsåret 2014/15. Resultaten varierar mellan kommunerna även om skillnaderna är större mellan och inom skolor. De bästa kommunresultaten ligger strax under 90 procent. På nationell nivå uppnådde 69 procent examen inom fyra år. En stor och viktig utmaning är hur kommuner och skolor ska stödja och motivera den stora grupp elever som inte fullföljer gymnasiet. Ett sådant arbete börjar redan i grundskolan. Samhället har inte råd med att en så stor grupp unga inte klarar sina studier. Varje individ är unik och måste ses som en tillgång, säger Per-Arne Andersson.

Studieavbrott ställer stora krav

Ett stöd för huvudmännen är att lära av de framgångsrika metoder som finns för att förebygga avbrott från skolan. Sedan flera år driver SKL projektet Plug In i samarbete med flera kommuner. Särskilt viktigt är att organisera utbildning för nyanlända i gymnasieåldern, en grupp som ökade stort inte minst under 2015 och där skolkunskaperna kan variera från mycket goda till obefintliga. I rapporten presenterar tre kommuner sitt arbete. Skolor är ofta skickliga på att erbjuda anpassad undervisning. Men elevernas behov är stora och kompetensen finns inte alltid i skolan. Därför behöver myndigheter och huvudmän samverka och komma med nya lösningar. Jag hoppas att höstens gymnasieutredning kommer med konkreta förslag, säger Per-Arne Andersson. SKL

[Öppna jämförelser – Gymnasieskola 2016](#)

Välkommen till ett webinarium om förskolans pedagogiska uppdrag

Skolinspektionen: 16 september 2016

Skolinspektionen har alldeles nyligen granskat hur ett antal förskolor arbetar med det pedagogiska uppdraget. Under webinariet presenterar vi resultatet och du kan ställa frågor.

Kolla din förskola!

Det här är ett enkelt verktyg för att snabbtesta hur din förskolas verksamhet följer författningarnas krav. Tanken är att verktyget ska ge underlag för diskussion om förskolans verksamhet, och kunna användas som utgångspunkt för det systematiska kvalitetsarbetet.

I sin regelbundna tillsyn av förskolan granskar Skolinspektionen först och främst huvudmannens ansvarstagande för verksamheten. De frågor som finns med i verktyget återspeglar viktiga områden gällande förskolans verksamhet, som därmed är centrala för huvudmannens ansvarstagande. Här kan du se vad vi granskar i förskolan: www.skolinspektionen.se/indikatorer

Skolinspektionen kan inte på något sätt se vilka bedömningar du gör och har ingen tillgång till det du skriver in i verktyget. När du är klar med genomgången och har gjort dina bedömningar kan du ta fram en rapport som går att skriva ut. **STARTA!"** [Läs mer](#)

Fördjupad studie från PISA 2012: Utmanande matematikundervisning ger bättre resultat

Elever som ofta får utmanande undervisning presterar bättre på PISA-provet i matematik. Men svenska elever anser att de får utmanande undervisning mer sällan än de länder som presterar i topp. Det visar en fördjupad analys av PISA-studien från 2012.

PISA 2012: Utmanande matematikundervisning ger bättre resultat

FORSKNING

Kreativa matematikuppgifter bidrar till djupare lärande

29 augusti, 2016 Artikel från [Umeå universitet](#) Ämne: [Utbildning & skola](#)

Att få möta kreativa uppgifter under träning av matematik ger en tydlig effekt för alla elever, både duktiga och svaga, visar forskning vid Umeå universitet.

– Alla elever som varit med i våra försök har gynnats, och tvärt emot den gängse uppfattningen verkar det vara de lågpresterande eleverna som gynnas mest av att träna med kreativa uppgifter, jämfört med mer imitativa uppgifter där fokus ligger på hur man ska använda givna lösningsmetoder, säger forskaren Mathias Norqvist,.

I sin avhandling visar Mathias Norqvist att arbete med kreativa matematikuppgifter är viktigt både för hur eleverna reflekterar över matematiken och för efterföljande testresultat. Att få möta kreativa uppgifter under träning ger en tydlig effekt för alla elever, både duktiga och svaga. – Mina resultat

visar på vikten av att få arbeta med kreativa uppgifter och att inte alltid få metoder och regler presenterade i förväg. Det är något som både förlag och lärare skulle kunna ta mer hänsyn till när de designar matematikuppgifter, säger Mathias Norqvist. Många studier visar att utantillärande utan koppling till grundläggande matematiska principer är alltför vanligt i läroböcker och att de utmanande uppgifter som finns alltid är placerade längst bak i kapitlen.

Fokus på givna metoder

Det finns sällan lite lättare utmaningar under vägen genom avsnitten och dessutom finns oftast både formler och räknade exempel tillgängliga och dessa kan nästan alltid användas direkt (med någon justering) för att lösa uppgifterna i kapitlet.

Eleverna blir sällan, i uppgifterna, ombedda att argumentera för sina lösningar och detta bidrar i stort till att matematik ses som ett verklighetsfrånkopplat och obegripligt ämne som går ut på att minnas en uppsjö av abstrakta formler. Studier visar också att matematiklärare tenderar att fokusera sina introduktioner på hur givna metoder ska användas. Mathias Norqvists avhandling visar att gymnasieelever som arbetar med uppgifter designade för att uppmuntra kreativa matematiska resonemang har lättare att dra sig till minnes vad de lärt och i och med det presterar de bättre. Detta bekräftades också via fMRI som visade att tränings-sessionen på 45 minuter hade inverkan på elevers hjärnaktivitet en vecka senare.

Lågpresterande elever gynnas mest

– Alla elever som varit med i våra försök har gynnats av att träna med de kreativa uppgifterna. Tvärt emot den gängse uppfattningen verkar det vara de lågpresterande eleverna som gynnas mest av att träna med kreativa uppgifter, jämfört med mer imitativa uppgifter där fokus ligger på hur man ska använda givna lösningsmetoder, säger Mathias Norqvist.

Gruppen avgör om lektionen går i mål

Från miVida 2016-08-26 09:33

Lärare behöver kunskap i hur bra grupparbeten ska läggas upp. Det konstaterar Cecilia Lindblom i en ny avhandling.

Valero Doval

Illustration:

Skollagen slår fast att alla elever ska ges likvärdiga förutsättningar att klara skolarbetet. Det är något jag brinner för, att alla ska få samma chans, säger Cecilia Lindblom.

I juni disputerade hon med en avhandling som ger en pessimistisk bild av hur hem- och konsumentkunskapsämnet i det avseendet lever upp till skollagen.

Hon började sin forskning med att skicka ut enkäter till 1 180 aktiva hkk-lärare runt om i landet. Av de 385 svar som kom in kunde Cecilia Lindblom utläsa stora skillnader i de praktiska förutsättningarna, till exempel i klassrummens utformning, lärarnas behörighet och lektionernas längd. Skillnaden mellan kommunala och fristående skolor var påtaglig, i de kommunala skolorna var 86 procent av lärarna behöriga, i de fristående endast 39 procent. Nästan alla kommunala skolor hade fullt utrustade klassrum, medan närmare en tredjedel av de fristående skolorna inte hade det.

– **Egentligen** blev jag inte förvånad över det resultatet, men kanske lite beklämd över att det var så stor skillnad, säger Cecilia Lindblom. Enkätstudien gjordes 2010, men inte mycket tycks ha hänt sedan dess. Trots legitimationskravet var behörigheten inom hkk-ämnet fortfarande mycket låg 2015. 37 procent i årskurs fyra till sex och 60 procent i årskurs sju till nio.

Resultatet av enkäterna, som vi skrev om i Mivida nr 2/2012, blev starten till Cecilia Lindbloms avhandling. En stor del av den resterande forskningen har hon bedrivit i klassrum genom att observera och spela in lektioner. Jag ville ta del av det praktiska arbetet när det gäller matlagning, så därför har jag observerat lektioner utförda i fullt utrustade klassrum, med åtta till tio köksenheter.

Hon har fokuserat på årskurs nio, men eftersom hennes doktorandkollega Ingela Bohm gjort samma slags observationer i årskurs fem och åtta, har Cecilia Lindblom även kunnat använda delar av det materialet i sin analys. Sammanlagt har hon gått igenom 16 timmar videofilm och 117 timmar ljudinspelning. Eleverna fick bära mikrofoner medan de jobbade, det är därför det blev så mycket ljudmaterial. Att gå igenom allt det tog ett halvår, ett riktigt hästjobb. Men det var jätteintressant, jag lade märke till saker som jag aldrig uppfattade när jag själv jobbade som lärare. Arbetet inom grupperna kan se så olika ut, säger hon.

Det som framkom var nämligen att gruppammansättningen har stor betydelse för elevernas förutsättningar att nå målen. I sitt material har Cecilia Lindblom kunnat urskilja fyra typer av grupparbete. I ett av dem, som hon kallar integrerat grupparbete, diskuterade eleverna hur de skulle lägga upp matlagningen, vem som skulle göra vad och hur de skulle arbeta så att alla fick del av undervisningen. Denna typ av grupp fungerade bäst. I de andra tre grupptyperna, expert-, delat eller parallellt grupparbete, gjorde sammansättningen av elever att lärandet inte främjades. Eleverna kommunicerade dåligt och merparten av dem fick inte möjlighet att visa sin skicklighet och kreativitet.

I expertgrupperna blev en elev drivande och bestämde vad de andra skulle göra. I delat grupparbete arbetade några elever integrerat, men en elev blev inte inbjuden i diskussionerna och fick göra sysslor som blev över. I det som Cecilia Lindblom kallar parallellt grupparbete pratade eleverna inte mer än nödvändigt med varandra och jobbade var för sig.

I alla utom ett fall av klassrumsobservationer fick eleverna välja gruppindelning själva.

– Slutsatsen som jag drar av detta är att lärarna bör sätta ihop grupper och inte överlämna det till eleverna. Detta för att minska risken för att grupperna blir av de sämre typerna. Men än viktigare är att lärare måste få bättre kunskap om gruppammansättning och hur bra grupparbeten ska läggas upp, säger Cecilia Lindblom.

Under de observerade lektionerna var det tydligt att elevernas, och ibland även lärarens, fokus var slutresultatet, att maträtten skulle bli klar. Vid alla dokumenterade undervisningstillfällen fick grupperna i någon mån själva välja vilken maträtt de skulle laga och planera hur de skulle gå till väga. Många elever valde en för avancerad maträtt och planerade in för mycket. Det gjorde dem stressade. Det spelade ingen roll hur lång lektionen var, det var snarare så att ju längre lektion, desto mer avancerad rätt lagade de och därför blev de som hade längst lektion mest stressade, säger Cecilia Lindblom.

Mot denna bakgrund tycker hon att lärarna måste bli bättre på att styra och hjälpa eleverna att planera. Och bli tydligare gentemot eleverna att det är processen i matlagningen som är det viktigaste i kursplanen.

– Självklart ska eleverna få bestämma och planera själva, men de måste få träna på att tidsplanera. Hur lång tid tar det att koka en potatis, till exempel? Cecilia Lindbloms avhandling är en av få som finns i ämnet hem- och konsumentkunskap. Nu hoppas hon att lärarutbildningarna ska ta vara på hennes och kommande avhandlingar och använda sig av resultaten. Hennes förhoppning är också att verksamma lärare och skolledare ska läsa den. Det här är inte en avhandling för forskarsamhället, utan för verksamheten.

Cecilia Lindbloms avhandling heter Skolämnet Hem- och konsumentkunskap på 2000-talet – förutsättningar för elevers möjlighet till måluppfyllelse och lades fram 10 juni vid institutionen för kostvetenskap på Umeå universitet.

BARN- och ELEVVÄLSA

Bara 10-15 minuter fysisk aktivitet på idrottslektionerna

20 september, 2016 Artikel från [Göteborgs universitet](#)

Bara en fjärdedel av tiden på idrottslektionerna går till fysisk aktivitet, vilket är för lite. Mycket lektionstid försvinner på instruktioner, köande, och föreläsningar, enligt forskning vid Göteborgs universitet. Men det finns potential. Fokus på fitness, lek och orientering ger högst fysisk aktivitet. En idrottslektion i veckan försvann på 90-talet. Därför är det desto mer trist att lektionerna idag inte ger mer av fysisk aktivitet. Vår undersökning visar dock att det finns en potential, säger Anders Raustorp vid Göteborgs universitet.

I undersökningen, som presenteras i Acta Paediatrica, har 149 elever i årskurs två, fem och åtta följts under 39 idrottslektioner där den fysiska aktiviteten mätts med accelerometrar.

Fysisk aktivitet en timme per dag

Enligt gällande internationella rekommendationer bör ungdomar vara fysiskt aktiva minst 60 minuter per dag, på en måttlig eller hög nivå. Det finns en målsättning att idrottslektionerna i ämnet idrott och hälsa, under åtminstone halva tiden, ska innebära att den fysiska aktiviteten bedrivs på dessa nivåer. Men dit når barnen inte under de undersökta lektionerna, utan det stannar vid en fjärdedel av undervisningstiden. Skillnader mellan könen i fysisk aktivitet fanns bara i årskurs två. [Läs mer](#)

Elevhälsportalen stödjer förskolans hälsofrämjande arbete

Elevhälsportalen stödjer förskolor att genomföra hälsofrämjande och förebyggande insatser i förskolemiljön. Här får förskolans personal tillgång till digitala verktyg och material för att stödja evidensbaserat hälsofrämjande arbete och inspirera till utveckling. [Läs mer](#)

13 nya lektionsupplägg för en kemikaliesmart skola

Äntligen! Lär er mer om kemikalier och arbeta med våra 13 nya lektionsupplägg för förskoleklass upp till gymnasiet. De passar utmärkt till Grön Flagg-temat Kemikalier, men kan användas av alla.

Lektionsuppläggen hittar du i vår exempelsamling men du kan också få dem i ett samlat dokument via e-post.

[Fyll i din e-post – få ett samlat dokument »](#)

[Till exempelsamlingen »](#)

Barnhälsovården i Värmlands informationstidning till personal

Lilla Livet augusti
2016.pdf

Elever i behov av anpassningar vinnare vid samverkan

Arbetet med extra anpassningar är i ett uppbyggnadsskede på många skolor, men det finns också skolor som redan utvecklat ett bra arbetssätt som gynnar alla elever i skolan. Det anser Anna Sjölander, rådgivare på Specialpedagogiska skolmyndigheten, som deltagit i granskningsarbetet bakom rapporten "Skolans arbete med extra anpassningar" som Skolinspektionen släpper idag.

Granskningen har undersökt hur 15 olika skolor arbetar med extra anpassningar utifrån den ändring som genomfördes i skollagen för drygt två år sedan. Tre rådgivare från Specialpedagogiska skolmyndigheten har deltagit i arbetet för att bidra med ett specialpedagogiskt perspektiv. Genom observationer, intervjuer och en genomgång av dokumentationen i skolan har inspektörer och rådgivare undersökt hur pedagoger, elever, skolledare, Elevhälsa och föräldrar upplever att skolvardagen är utformad för att passa de elever som har behov av anpassningar.

– Vi ser att det finns skolor som fortfarande söker efter ett arbetssätt som gör det möjligt att genomföra extra anpassningar med god kvalitet. Samtidigt har vi också mött skolor som arbetar på ett bra sätt så att alla elever får en likvärdig utbildning med rutiner som andra kan dra lärdom av, säger Anna Sjölander.

Tydlighet skapar förtroende

De skolor som lyckats väl i sitt arbete med att utforma verksamheten efter elevernas olika behov har ett arbetssätt som är tydligt och väl känt, konstaterar hon.

– Det finns en bra samverkan mellan pedagogerna och Elevhälsan inom skolan. Man har goda rutiner för formella möten, och en god möjlighet att få till de informella mötena. Det finns ett förtroende mellan de olika funktionerna i skolan och man har god kunskap om såväl sitt eget ansvarsområde som andras, säger Anna Sjölander.

I och med samverkan mellan de olika funktionerna i skolor som lyckats bra blir det konkreta arbetet med att anpassa undervisningen till elevernas behov framgångsrikt. Pedagogerna vet att de har det konkreta ansvaret för att genomföra anpassningarna, samtidigt som de också vet att de kan vända sig till Elevhälsan för att få mer kunskap och hjälp att utveckla sitt stöd till eleverna. – Vi har också kunnat se att skolorna som lyckas genomför anpassningarna på ett sätt så att de även om de riktar sig till enskilda elever också passar in i det pedagogiska arbetet och blir naturliga och hjälpsamma för hela gruppen. Ett exempel är att man har en tydlig och återkommande struktur i alla lektioner, berättar Anna Sjölander.

Givande samarbete

Det är första gången som Specialpedagogiska skolmyndighetens rådgivare deltar i en granskning som Skolinspektionen genomför. Samarbetet har varit givande, menar Anna Sjölander. –Både vi rådgivare och Skolinspektionens inspektörer har haft ett stort förtroende för varandras kompetenser. Tillsammans har vi också fört fram barnperspektivet i granskningen, säger hon. SPSM 26 augusti

Stöd för elever med ADHD- och Asperger-diagnos

Stöd som ges till elever med diagnoserna Aspergers syndrom eller ADHD behöver innehålla såväl psykosocialt som kunskapsmässigt stöd. Det är en av huvudslutsatserna i en avhandling från Linköpings universitet.

I den tredje av de fyra delstudierna i Vedrana Bolic Barics avhandling intervjuades unga vuxna med diagnoserna Aspergers syndrom eller ADHD. Studien fokuserade på det stöd som intervjupersonerna hade haft under sin skoltid. I förgrunden var de intervjuades erfarenheter av vad de uppfattade som viktigt för det egna lärandet. De tretton intervjuade var i åldrarna 20 till 29 år. Tio av dem hade Aspergers syndrom och tre hade ADHD diagnos.

Skolsvårigheterna handlade om såväl pedagogiska som sociala och emotionella aspekter. Bolic Baric beskriver att hon blev förbryllad när hon analyserade intervju svaren. Den återkommande bilden från intervjupersonerna var att skolorna inte hade uppmärksammat skolsvårigheterna och att det hade varit brist på stöd. Samtidigt visade innehållsanalysen från intervjuerna en mängd beskrivningar av stöd som de hade fått under skoltiden. Enligt Bolic Baric verkar intervjupersonerna inte ha uppfattat skolornas åtgärder och stöd som en hjälp. Kännetecknande för stödet var, utifrån intervju svaren, att det var tillfälliga stödåtgärder och att stödet var otillräckligt utifrån de intervjuades behov. [Läs mer](#)

Hälsocoach i skolan?

Aktiviteter med fokus på lek under raster och lektioner fick fart på eleverna, även de som normalt sett inte uppskattar ämnet idrott och hälsa. Pernilla Hedström har undersökt om och hur en hälsocoach i skolan kan fungera som en ny resurs i skolan.

Varför blev du intresserad av ämnet?

– Jag arbetade tidigare som friskvårdsansvarig på ett universitet. Jag har också varit involverad i ett hälsoprojekt i en skola där man just testade idén med en hälsocoach.

Vad handlar avhandlingen om?

– Det är en utvärdering av en så kallad hälsocoachintervention i en grundskola. Hälsocoachen anställdes under två år på 20 procent. Uppgiften var att bedriva hälsofrämjande arbete med fokus på fysiska aktiviteter under både lektionstid och raster i två klasser i årskurs fyra.

– Jag har följt hälsocoachens arbete under de två år som projektet pågick, framför allt har jag intervjuat barnen men även skolchef, rektor, lärare och genom enkäter också föräldrar. Utöver intervjuer och enkäter har jag mätt barnens steg under projektet. I studien ingår också två jämförelseskolor.

Vilka är de viktigaste resultaten?

– Att alla elever, även de som normalt sett inte gillade idrott och hälsa, tyckte om och deltog i de aktiviteter som hälsocoachen initierade och ledde. En stor del av förklaringen är att det alltid handlade om lekfulla aktiviteter, som exempelvis skattjakt. Därmed slapp barnen fundera över saker som bedömning, att prestera eller byta om.

– Aktiviteterna i sig handlade heller inte om idrott i den traditionella betydelsen. Hälsocoachen fick därmed med sig de barn som annars helst sitter ”på bänken” under idrottslektionerna. Vad eleverna själva lyfte fram som positivt var att aktiviteterna var varierade, att de fick vara med och bestämma vad de skulle göra men också att hälsocoachen själv deltog i aktiviteterna.

– Både lärare och hälsocoachen pekar på att 20 procent av en heltid är för lite tid för att ge någon verklig effekt.

Vad överraskade dig?

– Att projektet inte gav någon effekt på antalet steg som eleverna gick per dag. Jag hade såklart hoppats på en ökning. Levnadsvanor förändras dock inte över en natt. Hälsöfrämjande arbete kräver långsiktighet och behöver därför pågå outhärligen i skolans verksamhet.

Vem har nytta av dina resultat?

– Många, hoppas jag. Som skolledare, rektorer och lärare. Men jag tror att även lärarutbildningen kan ha nytta av dem, liksom idrottsrörelsen utifrån studiens resultat kring ledaregenskaper. Källa: Skolporten

ÖVRIGT

Undervisning i förskolan?

Skolinspektionen vill ha en tydligare definition av begreppet undervisning i förskolan sedan en förskolegranskning visat på en rad brister. Förskolan Bäckaryd tillhör undantagen – där arbetar man medvetet med undervisning.

Skolinspektionens granskning av 82 förskolor visar att begreppet undervisning är främmande för många, trots att det står i skollagen att undervisning ska ske i alla skolformer. Personalen på de flesta av de inspekterade förskolorna talar istället om lärande. Risken med att likställa undervisning och lärande är enligt Skolinspektionen att lärandet inte nödvändigtvis syftar mot strävansmålen för förskolan. Förskollärarna behöver stimulera och utmana barnen med sikte på dessa mål.

Förskolan Bäckaryd i Borås har varit med i granskningen. Det är en av få förskolor där begreppet undervisning används i verksamheten. Jag tror att många ser en lektionssal framför sig och tänker skola när de hör begreppet, men i förskolan handlar undervisning mer om att fånga barnens intresse på ett lustfyllt sätt. Det kan ske både spontant och planerat, säger förskolläraren Amanda Yman.

Den planerade undervisningen sker i form av projekt utifrån barnens intressen vissa dagar i veckan. Däremellan finns tillfällen till undervisning i de flesta situationer, menar Amanda Yman. Har man de glasögonen på sig finns det undervisning i allt vi gör. Leken är ett bra verktyg, säger hon.

På pedagogiska möten förs en levande diskussion kring undervisningen, barnsynen och uppdraget i styrdokumentet. Vi har haft diskussioner om vad undervisning är, och arbetat med att bryta ner den och visa vad vi gör. Till exempel kan vi fråga oss vad det finns för matematiska begrepp i en matsituation, säger förskolechefen Vivi-Ann Weineland.

Förskollärare måste ta sitt pedagogiska ansvar som undervisande lärare och förskolechefer måste möjliggöra detta, skriver Skolinspektionen i sin rapport. På Bäckaryd är ansvaret tydligt fördelat. – Vi förskollärare har ansvaret för att vi alla jobbar aktivt och medvetet med att uppfylla strävansmålen. Vi konkretiserar syftet med det vi gör. I det stöttar vi kolleger som är barnskötare, säger Amanda Yman.

På andra förskolor i Skolinspektionens granskning är det inte lika självklart vad undervisning respektive förskollärares ansvar innebär. Därför efterlyser myndigheten ett stödmaterial kring undervisning i förskolan.

Lotta Holmström

Granskningen visar:

- Det bedrivs inte medveten undervisning mot strävansmålen på alla förskolor.
- Det finns ingen samsyn eller diskussion kring begreppet undervisning i förskolan.
- Bilden av förskollärares uppdrag är oklar.
- Språklig och kommunikativ interaktion behöver förbättras på hälften av förskolorna.
- Barnens nyfikenhet fångas inte upp tillräckligt på nära hälften av förskolorna.
- En tredjedel behöver använda leken mer medvetet i undervisningen.
- Arbetet med naturvetenskap och teknik behöver utvecklas på en fjärdedel av förskolorna.

Källa: Skolinspektionen

The Learning Teacher Newsletter 13/2016: Quality Education

LTN_Newsletter_13_2016.pdf

Kryddgårdsskolan i Malmö har lyckats

Kryddgårdsskolan har lyckats med få resultaten att gå kraftigt uppåt de senaste åren, och ligger långt över vad man normalt ser i utanförskapsområden. Årets avgångselever var få, men alla hade behörighet till gymnasiet med god marginal.

Kryddgårdsskolan gör det som forskningen säger fungerar. Bland annat blir var och en av skolans lärare filmade en gång om året i en hel lektion. Sedan diskuterar de tillsammans med kollegorna hur deras undervisning kan göras bättre.

– Det var oro och farhågor i början – men alla uppfattar nu att det har varit kul. Och vi blir entusiastiska när vi diskuterar det, säger Annica Trennerman, förstelärare i samhällsämnen och svenska.

Förstelärarna observerar sina kollegors undervisning, och varje enskild lärare har ett kontrakt med skolan där det tydligt står vilken fortbildning den måste ha de kommande åren. Skolan har precis introducerat ett informellt nivåsystem på lärarna - nybörjare/nyanställd, bra och excellent - som är kopplat till vilken fortbildning de går, och till vilken lön de får. (minimikrav även för nyanställda) – Reformen med förstelärare har gjort att vi pratar mer pedagogik. Vi pratar om vad det är som gör att vi lyckas och hur vi ska utveckla det. Inte om att Pelle kastar sudd och vilka pennor ska vi köpa, säger Annica Trennerman.

Alla lärare arbetar språkutvecklande. Det betyder att lärarna medvetet jobbar på att utöka elevernas ordförråd i varje ämne de håller på med.

– När vi förenklar så tar vi bort elevernas möjlighet att lära. Det är inte svårare att använda ordet kvadrat än ordet fyrkant. Och om vi inte serverar dem orden, vem ska annars göra det, säger Annica Trennerman.

Lärarna testar ofta eleverna innan de börjar med ett nytt ämnesområde. Det som eleverna redan kan, behöver man inte lägga kraft på. Och när eleverna får samma test i efterhand så ser de tydligt vad de har lärt sig.

Skolan lägger mycket kraft på föräldrasamverkan. Föräldrarna erbjuds studiecirkel där de får information om hur det svenska skolsystemet är uppbyggt, vad eleverna behöver lära sig i de olika ämnena och vad föräldrarna kan bidra med.

Rektor Claes Jeppsson har lyckats få en biträdande rektor som ägnar sig åt det administrativa, så att han kan ägna sig åt den pedagogiska utvecklingen - också något som forskningen lyfter fram för att få fungerande skolor.

– Jag behöver inte tänka på wifiantenner eller lås på dörrar och ventilation. Skolledare måste kunna fokusera på rätt saker, så är det inte riktigt i Sverige. Men om vi vet vad som funkar är det ju dumt att inte koncentrera sig på det, säger han.

Det resonemanget gäller lärarna också.

– Lärarna får utveckla det vi är intresserade av. Alla behöver inte göra allt, säger Annica Trennerman, och tycker att förslagen om lärarassistenter låter väldigt bra.

I hennes klassrum går Camilla Waltersson Grönvall och Caroline Wessel runt och pratar med eleverna. – Vad är det som gör att just ni lyckas så bra, undrar Caroline Wessel sedan.

Som svar efterlyser rektor Claes Jeppsson mer styrning och högre förväntningar uppifrån. Det ska inte finnas något friutrymme som tillåter rektorer att låta bli att göra det som forskningen säger är bra. – Då avstår en del för man tror att det blir jobbigt, säger han. Skolporten 1 september

Brist på speciallärare

Det råder stor brist på speciallärare i landet och omkring 50 procent av de som arbetar är över 55 år. Med stora pensionsavgångar finns det oro för att bristen blir än värre framöver.

Mer än hälften, 51 procent, av speciallärarna i Västerbotten är över 55 år. Det gör att det med ett redan skriande behov all stödlärare inom skolan kan bli än värre om några år.

I hela landet ser det liknande ut, 49 procent av speciallärarna/pedagogerna är 55 år eller äldre, eller mer exakt 8947 stycken. Det visar siffror från Lärarförbundet.

Ulf Albertsson som arbetar som speciallärare vid Böleängsskolan i Umeå har fyra år till pension. Det finns många tjänster ute nu och tyvärr blir inte alla tillsatta av behöriga lärare, säger han och reflekterar över sin egen tid som hjälplärare.

Jag utbildade mig på åttiotalet och det var för att fördjupa mig och få göra skillnad och se glimten i enskilda elevers ögon som kanske behöver extra hjälp.

”Fyller inte kursen”

I samma arbetsrum sitter Karolina Lidén Ståhl. Hon har efter 13 år bestämt sig för att studera till speciallärare. De fyller inte kursen utan måste ta in reserver, säger hon.

Fortbildningen som är på tre terminer gör hon parallellt med arbete vid skolan på 50 procent. Det finns de i hennes klass som jobbar mer för att kunna försörja sig under studierna. Det finns inga garantier för att jag ska få upp min lön men jag vill ha spetskompetens och går utbildningen för att fördjupa mina kunskaper, säger hon.

Dyster OECD-rapport om svenska lärarkårens villkor

Från Lärarnas tidning 2016-09-15 19:26

Dålig löneutveckling, hög arbetsbelastning och låg status. I nya Education at a Glance tecknar OECD en mycket mörk bild av den svenska lärarkårens situation.

– Lärare i Sverige känner sig inte uppskattade av samhället, säger Montserrat Gomendio, biträdande utbildningsdirektör på OECD. **Sverige hamnar fortfarande** i strykclass när senaste upplagan av rapporten Education at a Glance presenterades på torsdagen. I jämförelse med de flesta andra OECD-länder tjänar svenska lärare dåligt, arbetar långa dagar och har en påfrestande arbetsmiljö.

– Den svaga löneutvecklingen gör att högsta lönen är låg i förhållande till de flesta andra OECD-länder, säger organisationens biträdande utbildningsdirektör Montserrat Gomendio. Hon konstaterar att dåliga löner och hög arbetsbelastning har lett till att läraryrket inte längre är lika attraktivt som tidigare. Kvaliteten på undervisningen hotas också av de brister OECD ser i lärarnas utbildning.

– Det finns anledning att vara bekymrad både vad gäller den grundläggande lärarutbildningen och det stöd och den vidareutbildning de får när de börjat arbeta, säger Montserrat Gomendio.

Jämfört med andra länder har Sverige en låg andel lärare som i rapporten svarar att de fått introduktion eller har mentorer och får feedback när de börjat arbeta. Bara fyra procent av de svenska svarar att de har någon form av mentor. [Läs mer](#)

Vitesföreläggande till vårdnadshavare

En vårdnadshavare för en elev förelades att vid vite om 200 kr/dag se till att eleven infann sig i skolan för fullgörande av skolplikten. Vårdnadshavaren hade angett att eleven var hemma på grund av hälsoskäl, men hade inte styrkt sitt påstående genom att inkomma med läkarintyg, varför föreläggandet var korrekt.

Ordföranden i grund- och förskolenämnden i Haninge kommun (nämnden) beslutade att förelägga en vårdnadshavare för en elev, att se till så att eleven infann sig på Runstensskolan varje skoldag under återstoden av läsåret för fullgörande av skolplikten. Föreläggandet förenades med vite om 200 kr per skoldag som eleven var frånvarande. Enligt beslutet skulle frånvaro på grund av sjukdom, som styrktes med läkarintyg, inte utlösa vite. [Läs mer](#)

KARLSTADS KOMMUN

Karlstads kommun, barn- och ungdomsförvaltningen, 651 84 Karlstad
Tel: 054-29 50 00. E-post: barnochungdomsforvaltningen@karlstad.se